

**KAMENNÁ INDUSTRIE Z OBJEKTŮ
KULTURY S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU
Z LOKALITY NOVÁ VES U OSLAVAN
V POLOZE KOPANINY (OKRES BRNO-VENKOV)
V KONTEXTU JIHOZÁPADNÍ MORAVY**

**STONE ARTEFACTS FROM THE FEATURES
OF THE MORAVIAN PAINTED WARE CULTURE
FROM THE SITE OF NOVÁ VES U OSLAVAN (BRNO-VENKOV
DISTRICT) IN THE CONTEXT OF SOUTH-WESTERN MORAVIA**

Zdeněk Hájek¹ & Martin Kučáa²

¹ *Moravské zemské muzeum, Kapucínské náměstí 8, CZ–659 37 Brno; zdenal1@centrum.cz*

² *Městské muzeum a Galerie Knížecí dům, Náměstí TGM 40, CZ–672 01 Moravský Krumlov; makku@email.cz*

Abstract: One of the most significant and long-lasting studied prehistoric sites in south-western Moravia is Nová Ves near Oslavany, especially the location marked as “Kopaniny”. The artefacts deposited in the Moravian Museum in Brno are systematically processed and published now. Therefore, the aim of this article is to study the stone industry in specific prehistoric cultures.

The Moravian Painted Ware Culture, in the framework of the so-called Lengyel Culture Complex, belonged to the most dynamic societies in the entire Prehistory in the 5th–4th millennia BC. It spread from the Balkans to Central Europe – including the periphery of Moravia, which represented a specific area with rich local natural resources at that time.

The following article deals with the processing of a small collection of chipped stone industry from the earlier stage of the Lengyel culture in the context of south-western Moravia. The article does not study the socio-economic aspects of distribution but focus mainly on the material culture and its distinctive features. The hallmark of this period is the self-sufficiency of all sites in south-western Moravia due to the abundance of chert resources from the Krumlovský les area.

Key words: Moravia, Neolithic, Moravian Painted Ware Culture, Stone industry, Raw material, Networks

ÚVOD

Nová Ves u Oslavan, resp. poloha „Kopaniny“ patřila v pravěku mezi intenzivně osídlené polohy při toku řeky Oslavy (ČAPEK 1884, KOŠTUŘÍK 1978, HÁJEK et al. 2014 a další). Jednou z komponent této polykulturní lokality je kultura s moravskou malovanou keramikou (dále jen MMK). Na základě numerického kódu MMK (Pod-

BORSKÝ et al. 1977) zde bylo podle relativní chronologie doloženo osídlení ve starším i mladším stupni této kultury (HÁJEK & ČEREVKOVÁ in press). Předmětem příspěvku je zpracování nevelkého souboru kamenné štípané a broušené industrie staršího stupně kultury s MMK a jeho zařazení do kontextu osídlení jihozápadní Moravy. Daná oblast je zdrojem mnoha surovin na výrobu kamenné industrie, používaných v průběhu celého neolitu; také proto je jí poměrně často věnována pozornost (např. OLIVA 1990, VOKÁČ 2003, 2004).

METODIKA

Kamenná industrie byla zpracována makroskopicky, sporné kusy jsme konzultovali s RNDr. S. Houzarem, Ph.D., a s prof. RNDr. A. Přichystalem, DSc., za což jim patří poděkování. Metodicky vycházíme z práce autorského kolektivu vedeného M. L. INIZANEM (1999). U všech artefaktů byla sledována především jejich velikost, případně další vlastnosti (např. přepálení). Kolekce je dále konfrontována s jinými lokalitami staršího stupně kultury s MMK na jihozápadní Moravě.

SOUBOR KAMENNÉ INDUSTRIE Z NOVÉ VSI U OSLAVAN

Kolekce posuzované kamenné industrie sestává ze 77 inventárních čísel. Jedná se o soubor získaný během výzkumů amatérského badatele V. Grosse především ve 30. a 40. letech minulého století. O průběhu výkopových prací se nedochovaly téměř žádné informace, které by napomohly při rekonstrukci původních nálezových situací. Následkem toho jsou údaje o původu štípané industrie velmi sporé, což znemožnilo její další zkoumání v souvislosti s prostorovou strukturou sídliště. Rovněž nelze s jistotou určit, ke které fázi osídlení staršího stupně kultury s MMK se soubor, případně jeho části, váží. Číslování objektů je vzhledem k výše uvedeným skutečnostem pracovním řazeno v pořadí objekt 1–6.

Po vyloučení dvou předmětů nepředstavujících kamennou industrii bylo k dispozici na rozbor celkem 75 kusů, pocházejících snad ze šesti objektů. Broušenou industrii determinuje jediný nevýrazný exemplář z objektu 3 (viz tab. I). V této studii jí proto nebude věnována bližší pozornost. Celkový přehled analyzovaného inventáře zachycuje níže uvedená tabulka I.

Objekt 1

Soubor obsahuje pouze tři kusy štípané industrie. Jedná se o čepelové jednopodstavové jádro (obr. 1: 15), další zbytek jádra a úštěp. Použitou surovinou byl ve všech případech rohovec typu Krumlovský les – variety I a II.

Objekt 2

Z objektu č. 2 byl získán jeden úštěp z obsidiánu (obr. 1: 12).

Objekt 3

Objekt č. 3 měl ve svém zásypu 8 kusů štípané industrie, 1 kus broušené industrie a 1 kus byl ze souboru vyloučen. Z technologického hlediska lze v kategorii štípané industrie determinovat nepravidelné jádro, sérii pěti úštěpů, čepel se stopami kůry a jeden nástroj – příčnou retuš. V surovinovém spektru dominuje rohovec typu Krumlovský les; varieta I převažuje nad varetou II. Jedním exemplářem je zastoupen křemen.

Jediný menší kus broušené industrie představuje fragment vrtaného nástroje pravděpodobně z metabazitu typu Jizerské hory. Jeho magnetická susceptibilita je $0,092 \times 10^{-3}$ SI jednotek (měřeno kappametrem KT-6).

Objekt 4

Devět kusů štípané kamenné industrie obsahoval objekt č. 4 (obr. 1: 6, 7, 13). Jedná se o čtyři čepele, tři úštěpy a dva nástroje – v obou případech je to úštěpové škrabadlo (obr. 1: 13). Dominuje rohovec typu Krumlovský les, z toho varieta II je vůči varietě I v poměru 7:1. Jeden kus je přepálený a jeho původní surovinu nelze stanovit.

Objekt 5

Tento objekt poskytl nejpočetnější kolekci kamenné industrie, a to celkem 42 kusů (obr. 1: 1–5, 8–11, 14). V technologickém spektru úplně chybí jádra, zastoupeno je 23 čepelí (jedna s leskem) a jejich fragmentů, 15 úštěpů a 4 nástroje. Z posledně jmenované kategorie jsou determinovány úštěp s vrubem a tři čepelová škrabadla, z toho jedno s kůrou. Rohovec typu Krumlovský les výrazně převyšuje ostatní složky industrie. Varieta II je v poměru k varietě I 28:6, přičemž jeden korový úštěp variety II nese stopy přepálení. Spálených neurčitelných artefaktů je pět, zbytek souboru tvoří dva kusy obsidiánu a jeden kus moravského jurského rohovce.

Objekt 6

Oproti ostatním studovaným kolekcím se jedná o poněkud atypický soubor 11 kamenů, z nichž lze s určitostí jako artefakty určit 4 kusy – diskovitě jádro, dva úštěpy a čepel. Artefakty jsou vyrobeny z rohovce typu Krumlovský les obou variet a z valounového křišťálu. Ostatní přítomné kameny lze označit jako surovinu – kus křystalu křemene, čtyři kusy chalcedonové hmoty, jeden kus křemičité zvětraliny serpentinitu v zelené variantě a valoun rohovce typu Krumlovský les variety II.

Suroviny

Tři čtvrtiny posuzované štípané kamenné industrie tvoří po surovinové stránce rohovec typu Krumlovský les. Blízkost Krumlovského lesa a dostupnost této suroviny jsou logickým předpokladem pro jeho většinové zastoupení¹. Varieta II přitom výrazně převažuje nad varietou I. Spíše sporadicky jsou determinovány další složky: křemičité zvětralině serpentinitu typu plazma, moravský jurský rohovec, křemen, křišťál a chalcedonová hmota; ze vzdálených importů je zastoupen pouze obsidián z východního Slovenska. Zbytek kolekce tvoří přepálené a neurčené artefakty.

Technologie

I když není soubor nijak početný, jsou podle tabulky patrné některé skutečnosti. Surovina v počátkové formě je přítomna především u místních zdrojů dostupných v širším okruhu lokality. Nepočtená jádra jsou zhotovena pouze z rohovce typu Krumlovský les. Co do stupně těžby a zpracování jsou přitom variabilní, což v celkové interpretaci neumožňuje vyhodnocení jednotného stylu těžby a následného zpracování. Při této příležitosti stojí za úvahu, nakolik je platná výpovědní hodnota předloženého materiálu, do jaké míry jsou spolehlivé kontexty, metodika a provede-

¹ Existují však i další alternativní zdroje doložené ve středním Pomoraví (ŠKRDLA 2005; KUČA & ŠKRDLA 2006), na Brněnsku (PŘICHYSTAL 1994) nebo při ústí Moravské brány (Z. Schenk, ústní sdělení).

Tab. I. Nová Ves u Oslavan – „Kopaniny“, technologicko-typologický přehled kamenné industrie
 Tab. I. Nová Ves u Oslavan – “Kopaniny”, technological and typological overview of the stone industry

inv. č. inv. nr.	kategorie category	surovina raw material	dochovalost maintained	rozměry / size [cm]		
				L	W	T
126546	úštěp	KL I	kompletní	2,0	1,5	0,2
126547	reziduum jádra	KL II		2,4	2,1	1,7
126548	jednopodstavové čep. jádro	KL II		3,8	2,7	2,1
136622	úštěp	OBS	kompletní	2,9	1,8	0,2
137286	široký úštěp	KL I	kompletní	5,7	4,0	2,1
137287	nepravidelné jádro	KL II		3,7	3,5	2,1
137288	široký úštěp	KL I	kompletní	3,7	2,8	0,3
137289	úštěp	KL II	kompletní	3,2	2,3	0,6
137290	úštěp	KL I	kompletní	2,5	1,8	0,3
137291	čepel s kůrou	KL I	kompletní	2,9	1,0	0,2
137292	příčná retuš	KL I	kompletní	1,9	1,3	0,1
137293	úštěp	křemen	kompletní	2,9	1,4	0,4
137294	není ŠI					
138029	úštěp	KL II	kompletní	3,5	2,1	0,6
138030	vodící čepel	KL I	kompletní	3,4	1,5	1,0
138031	čepel	KL II	bazální část	2,9	1,4	0,3
138032	úštěp	KL II	mezální část	3,1	1,8	0,2
138033	úštěpové škrabadlo	přep	kompletní	2,3	2,1	0,5
138034	čepel	KL II	bazální část	2,2	1,7	0,4
138035	úštěpové škrabadlo	KL II	kompletní	2,2	1,3	0,5
138036	korový úštěp	KL II	kompletní	3,2	1,7	0,9
138037	čepel	KL II	kompletní	3,3	1,1	0,2
138038	úštěp s vrubem	KL I	kompletní	3,4	2,0	0,6
138039	čepel	KL II	bazální část	3,4	1,1	0,2
138040	úštěp	KL II	kompletní	2,6	2,9	0,6
138041	korový úštěp	KL II	kompletní	3,2	1,7	0,6
138042	čepelové škrabadlo s kůrou	KL I	kompletní	2,6	1,3	0,4
138043	úštěp	OBS	kompletní	1,7	1,3	0,3
138044	čepel	KL II	kompletní	3,6	1,3	0,7
138045	úštěp	KL I	kompletní	2,3	1,8	0,5
138046	čepel	KL II	bazální část	4,1	0,9	0,3
138047	čepel s kůrou	KL II	kompletní	2,7	1,0	0,1
138048	korový úštěp	MJR	bazální část	3,0	2,0	0,4
138049	čepel	přep	meziální část	1,8	1,3	0,3
138050	čepel	KL II	kompletní	2,7	0,8	0,1
138051	čepel	KL II	kompletní	2,3	0,8	0,2
138052	čepel	KL I	bazální část	1,6	1,0	0,1
138053	čepelové škrabadlo	KL II	terminální část	2,3	1,4	0,2
138054	úštěp	přep	bazální část	2,2	1,9	0,2
138055	zalomený úštěp z jádra	KL II	kompletní	3,9	1,9	0,5
138056	korový úštěp	přep KL II	kompletní	2,2	1,7	0,3
138057	čepel s leskem	KL II	bazální část	3,7	1,5	0,2
138058	čepel	KL II	bazální část	2,6	1,0	0,1
138059	čepel	OBS	bazální část	2,0	0,5	0,1
138060	čepel	KL II	bazální část	1,8	0,8	0,3

Tab. I. pokračování
Tab. I. continued

inv. č. inv. nr.	kategorie category	surovina raw material	dochovalost maintained	rozměry / size [cm]		
				L	W	T
138061	čepel	KL II	bazální část	1,9	1,0	0,2
138062	čepel	KL II	bazální část	2,2	1,0	0,2
138063	čepelové škrabadlo	KL II	kompletní	2,3	1,5	0,3
138064	čepel	KL II	bazální část	1,8	0,8	0,2
138065	ústěp	přep	kompletní	2,9	2,2	0,5
138066	čepel	KL I	bazální část	2,1	1,1	0,2
138067	čepel	přep	terminální část	2,7	1,5	0,4
138068	ústěp	KL II	bazální část	1,5	1,5	0,2
138069	čepel	KL II	kompletní	2,2	0,8	0,2
138070	ústěp	KL II	kompletní	2,2	1,3	0,3
138071	ústěp	KL II	kompletní	1,4	0,4	0,3
138072	čepel	KL II	terminální část	2,4	1,1	0,2
138073	čepel	KL II	bazální část	1,7	0,9	0,1
138074	čepel	KL II	kompletní	3,2	1,2	0,3
138075	ústěp	KL II	kompletní	1,4	2,8	0,6
138076	ústěp	přep	kompletní	1,5	1,2	0,1
138077	ústěp	KL I	kompletní	2,2	1,4	0,2
138078	čepel	KL II	bazální část	1,5	1,2	0,2
138079	ústěp	KL II	bazální část	1,9	1,1	0,3
138162	surovina	KL II		5,4	4,2	2,1
138163	surovina	chalc. hmota		6,4	3,2	1,3
138164	ústěp	KL I	kompletní	2,8	1,5	0,6
138165	surovina	chalc. hmota		4,8	3,8	3,8
138166	diskovitě jádro	KL II		5,3	5,2	3,3
138167	surovina	neurčeno		6,3	2,8	3,0
138168	surovina	KZH-plazma		3,2	3,2	2,7
138169	čepel	KL I	meziální část	3,1	2,4	0,2
138170	surovina	chalc. hmota		3,6	2,5	1,4
138185	vrchlíkový ústěp	valounový křišťál		2,8	2,5	1,4
138186	surovina	kus krystalu křemene		2,2	1,8	1,2

vysvětlivky:

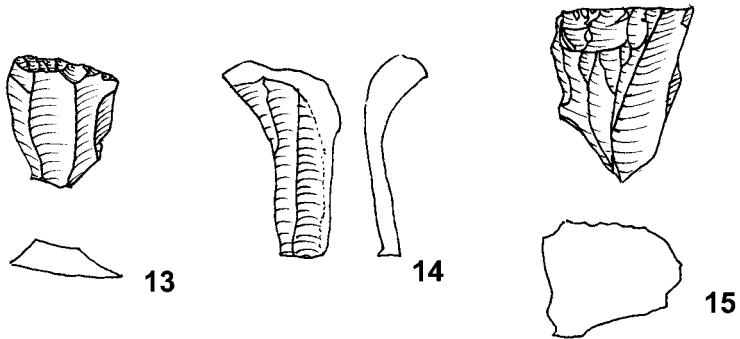
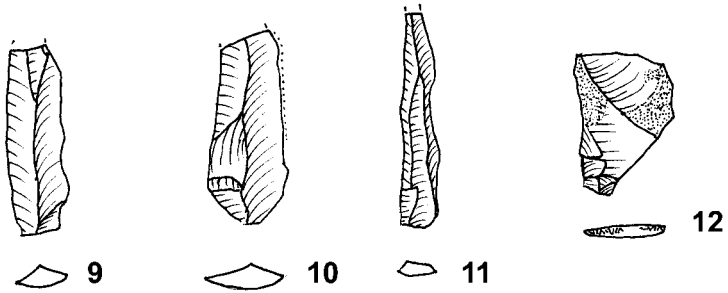
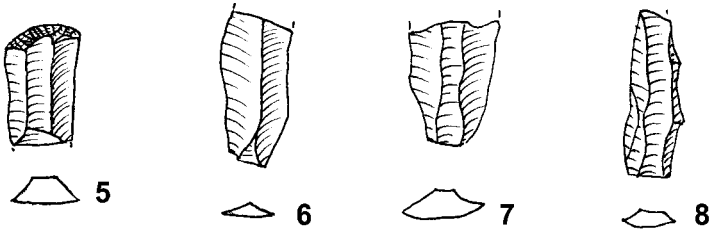
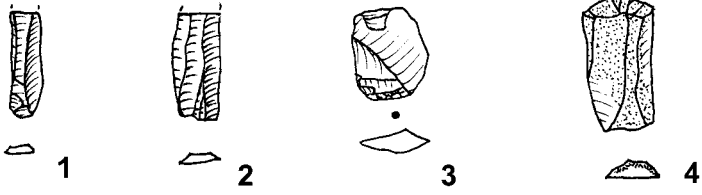
rozměry – L = délka, W = šířka, T = tloušťka

explanatory notes:

category: čepel – blade, diskovitě – discoid, jádro – core, jednopodstavové jádro – unidirectional core, nepravidelný – irregular. příčná retuš – transverse retouch, reziduum – residue, široký – wide, škrabadlo – endscraper, ústěp – flake, vrchlíkový ústěp – fist blend, vrub – notch, zalomený ústěp z jádra – knapping accident on a blend with a cortical end.

raw material: chalc. hmota – chalcedony mass; KL I a II – rohovec typu krumlovský les, varieta I a II/the Krumlovský les-type chert, variety I and II; křemen – quartz, MJR – moravský jurský rohovec/Moravian Jurassic chert; neurčeno – undetermined, KZH-plazma – křemičitá zvětralina serpentinitu – plazma/siliceous weathering product of serpentinite – plasma; OBS – obsidián/obsidian; přep – přepálený silicit/burnt silicite; valounový křišťál – pebble crystal.

maintained: bazální část – basal part, kompletní – complete, kus krystalu – piece of crystal, meziální část – mesial part, terminální část – terminal part.

ni exkavace a vzhledem k polykulturnímu charakteru lokality také možnosti reutilizace či vzájemné kontaminace s jinými kulturami.

Polovinu kolekce tvoří čepele a nástroje, což svědčí spíše o spotřebitelské formě užívání suroviny. Příležitostně byly rohovce typu Krumlovský les doplněny o další, vysloveně lokální suroviny. I podle surovin, které byly získávány z větších vzdáleností (obsidián), lze vyvodit co nejhospodárnější nakládání s materiálem. O evidentním zpracování suroviny přímo na lokalitě svědčí přítomnost úštěpu, který představuje „zmetek“ (obr. 1: 14). Při štípání z předem připraveného jádra došlo po úderu k zalomení úštěpu. Jedná se o učebnicový příklad označovaný v literatuře jako „knapping accident on a blend with a cortical end“ (ROCHE & TIXIER 1982, Fig. 3: 1). I když jsou zdroje z Krumlovského lesa vzdáleny přibližně 10 km, lze předběžně konstatovat, že se zdejší rohovce dostávaly na lokalitu již v upravené formě. Velikost chalcedonové hmoty a její přítomnost v podobě nezpracované suroviny svědčí o primárních zdrojích v blízkosti lokality. Většina artefaktů se dochovala v kompletním stavu; za zmínku stojí fakt, že se v případech zlomení v drtivé většině případů zachovala bazální část. Podle primárního zhodnocení získané kolekce lze říci, že se jedná spíše o spotřebitelskou osadu.

Typologie

Kolekce o počtu 75 kusů poskytla 7 nástrojů, což činí 9,33 % z celého souboru. Kromě jednoho přepáleného kusu byly všechny vyrobeny z rohovce typu Krumlovský les. Soubor sestává z příčné retuše (KL I), dvou úštěpových škrabadel (KL II a přepálená surovina), čepelového škrabadla s kůrou i bez kůry (KL I a 2 × KL II) a úštěpu s vrubem (KL I). Jedna čepel nese na svém povrchu lesk („sickle-gloss“).

DISKUSE

Podle poslední studie je na základě keramického rozboru doloženo osídlení v Nové Vsi – „Kopaninách“ ve fázích Ia, Ib a v mladším (II.) stupni kultury s MMK. Přítomnost obou fází Ia a Ib na tomtéž nalezišti je pro starší stupeň MMK poměrně neobvyklé a podchycené pouze z několika málo lokalit, např. z Brna-Žebětína – „Na Drdi“ a z Popůvek – „Pod Šípem“ (TRAMPOTA & KUČA 2011; LEČBYCHOVÁ et al. 2013). Nabízející se hodnocení vzájemných vztahů relativní vs. absolutní chronologie však není předmětem této studie (naposledy KUČA et al. 2016).

Žebětínský soubor je několikanásobně početnější, jedná se však o povrchové nálezy; navíc je zde doloženo také osídlení kultury s lineární keramikou. Rovněž zde výrazně převažují rohovce z Krumlovského lesa (TRAMPOTA & KUČA 2011: 94). Po technologické stránce tu není v takové míře zastoupena spotřebitelská složka jako v Nové Vsi. Lokalita v Popůvkách u Brna vykazuje u stratifikované kolekce podobné parametry (LEČBYCHOVÁ et al. 2013: 36).

Z výše uvedeného vyplývá, že lokality se znaky I. a II. stupně kultury s MMK na Brněnsku byly po surovinové stránce jednoznačně vázány na rohovce z blízkého

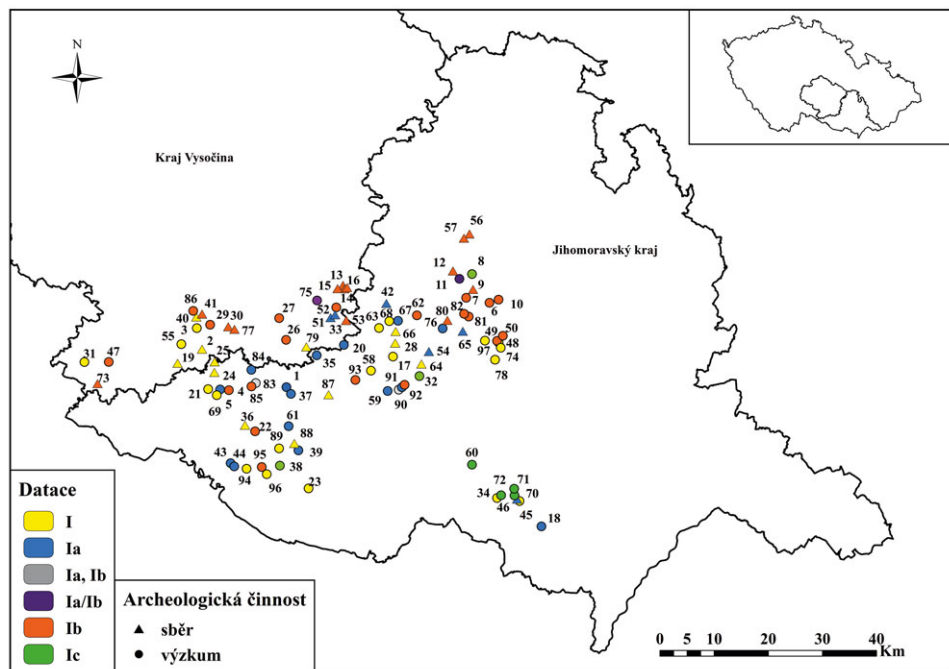
←

Obr. 1. Nová Ves u Oslavan – „Kopaniny“. Výběr kamenné štípané industrie. Kresba M. Kuča, úprava J. Kučová.

Fig. 1. Nová Ves near Oslavany – “Kopaniny”. Selected chipped stone industry. Drawing by M. Kuča, corrected by J. Kučová.

Krumlovského lesa a pouze v daleko menší míře byly obohaceny o jiné suroviny, importy byly zastoupeny minimálně. Převaha variety II byla v I. stupni kultury s MMK několikrát prokázána (např. Oliva 1990), opačná situace je spíše výjimkou (Mohelno – „Za Chobotem“, MMK Ia, KUČA et al. 2007: 347). Lze souhlasit s poznatkem, že směrem na sever a východ od Brna je tento rohovec nahrazován jinými surovinami (OLIVA 2010: 272).

Ve srovnání s dalšími lokalitami na jižní a jihozápadní Moravě ve starším stupni kultury s MMK (přehled viz obr. 2) je možné v případě Nové Vsi identifikovat určité lokální odlišnosti. Tento jev (tj. většinové zastoupení suroviny s nedalekými východy) je patrný u lokalit v blízkosti jiných vydatných zdrojů, např. u křemičité zvětraliny serpentinitu, kde je jeho podíl v kolekcích výrazný (60–80 %: Boskovštejn – „Výhon“, MMK Ia, VOKÁČ 2003; Hluboké Mašůvky – „Nivky“, MMK Ib, VESELÁ & HÁJEK 2013; kolem 50 %: Bohušice – „Bohušický rybník“, MMK I, VOKÁČ 2012; Jaroměřice nad Rokytnou – „Niva pod dráhou“, MMK Ib, VOKÁČ 2003; Rouchovany – „Ouvary“, MMK I, VOKÁČ 2003; Znojmo – „Novosady“, MMK Ib, VESELÁ &

Obr. 2. Mapa lokalit staršího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. Nová ves – „Kopaniny“ – číslo 33. Digitalizace H. Koubková.

Fig. 2. Map of the localities of the Early phase of the Moravian Painted Ware Culture (digitalized by H. Koubková). Datace – dating, archeologická činnost – archaeological work, sběr – surface collection, výzkum – excavation, Kraj vysočina – the Vysočina region, Jihomoravský kraj – South Moravian Region. Nová Ves – “Kopaniny” – number 33.

HÁJEK 2013). Podobně je tomu v případě rohovce typu Stránská skála s výrazně lokálním charakterem využívání (100 %: Brno-Líšeň – „Zadní kostelíček“, MMK Ib, KUČA & MATĚJEC 2010) nebo u křišťálu (kolem 40 %: Lesůňky – „Tvrz“, MMK Ib, Vokáč 2003; Šebkovic-Milatice – „Herkle“, MMK Ib, KUČA et al. 2009b).

Celý soubor z Nové Vsi doplňují v nepatrné míře i další suroviny, jako jsou křemen, obsidián, křemičitá zvětralina serpentinitu typu plazma nebo křišťálu. Výskyty plazmy a chalcedonových hmot se nachází v blízkosti lokality (REJL 2014; KONÍČKOVÁ 2014). Křemičitá zvětralina serpentinitu je hornina, která spadá pod širší okruh křemičitých hmot SiO_2 (PŘICHYSTAL 2009: 134–135; o variabilitě chalcedonových hmot v neolitu viz VOKÁČ 2004, KUČA & BARTÍK 2012). Výskyty opálů u Nové Vsi jsou mezi mineralogy proslulé (např. HOUZAR 1996). Spolehlivou provenienci daných vzorků však prozatím nelze zjistit. Z importů je determinován jen obsidián, který běžně doplňuje spektrum surovin v náleзовých kolekcích z fází Ia a Ib kultury s MMK na jižní a jihozápadní Moravě (OLIVA 1990, KUČA 2008: 98, KUČA et al. 2009a, PŘICHYSTAL 2009: 145 a další).

ZÁVĚR

Významná, v průběhu pravěku opakovaně osídlená, lokalita v Nové Vsi u Oslavan v trati „Kopaniny“, byla v rámci pravěku opakovaně osídlována. Bylo tomu tak i ve starším stupni kultury s moravskou malovanou keramikou. Na základě rozboru keramických nálezů je tato lokalita datována do obou fází staršího stupně, což je podle dosavadního stavu výzkumu poměrně vzácným jevem.

Předmětem zájmu tohoto příspěvku byla kamenná industrie ze šesti objektů v počtu 75 kusů. V surovinovém spektru dominuje rohovec typu Krumlovský les, sporadicky jsou zastoupeny další, zřejmě ještě více lokální suroviny. Jediný import představuje obsidián. Překvapivě nejsou doloženy další průvodní importy, jako je tomu v jiných náleзовých kolekcích ze staršího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. Na zájmovém sídlišti nebyly zřejmě tolik využívány dálkové kontakty a vystačilo se s relativně dostupnými surovinami. Navíc jsou podle technologické analýzy v souboru velice časté čepelky a nástroje oproti výrobní složce. Nápadná je také rozličná skladba industrie v rámci jednotlivých objektů bez alespoň rámcové jednoty. Interpretaci komplikuje polykulturní charakter lokality a nedostatek informací o použitých metodách exkavace v rámci původního výzkumu, který navíc proběhl již poměrně dávno (v první polovině 20. století). Posledně zmíněný fakt společně s velice torzovitě dochovanou dokumentací nejvíce limituje možnosti celkové interpretace. Vyhodnocení kamenné industrie z Nové Vsi u Oslavan nepřineslo žádné převratné poznatky v konfrontaci se situací na jiných soudobých lokalitách staršího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou na jihozápadní Moravě. Určující roli v distribuci i ve zpracování představovala exploatační oblast Krumlovského lesa se svým okolím. Ta byla zanedbatelným způsobem obohacena o další suroviny lokálního významu a výjimečně též o importy. Jejich podíl se v rámci jihozápadní Moravy místně odlišoval, avšak směrem k moravským úvalům a na Brněnsko měl narůstající tendenci. Zatím nebyla vyhodnocena kamenná industrie z dalších neolitických komponent v rámci novoveského sídliště, která by mohla přinést velice zajímavé poznatky týkající se změn v ekonomii surovin.

V rámci co nejkompexnějšího zpracování lokality, včetně dílčí kamenné industrie, nelze spolehlivě zhodnotit strategické postavení lokality. Ta se nachází v rámci geomorfologického členění na rozhraní jižního závěru Boskovické brázdy a směrem k západu se zvedajícího reliéfu Českomoravské vrchoviny s dílčí Mohelenskou vrchovinou, kterou protékají důležité řeky Oslava a Jihlava. Nachází se zde četné lokální přírodní zdroje surovin vytvářející příhodné podmínky pro archeologicky dostatečně prokázané početné mladoneolitické osídlení. Tímto prostorem vedly nesporně důležité obchodní cesty na západ do nitra Českomoravské vrchoviny a snad i dále; Boskovická brázda pak otvírala komunikační možnosti směrem na sever.

Surovinové spektrum štípané kamenné industrie dálkovým kontaktům ve starším stupni kultury s moravskou malovanou keramikou na lokalitě nenasvědčuje. Je to cenný poznatek, jež by měl být testován v rámci dalších kontextů. To však nevyvrací jiné předpokládané potenciální dálkové kontakty, které dnes nejsme schopni v archeologickém kontextu dostatečně postihnout.

SUMMARY

The “Kopaniny” site – in the municipality of Nová Ves near Oslavany – was a long-standing settlement. The ceramic analysis established the relative chronology into both of the earlier stages of the Moravian Painted Ware Culture. However, the recent study has given the same evidence just from Brno-Žebětín and Popůvky site.

The stone industry has been processed from six features in a total number of 75 pieces. The most dominant material is the Krumlovský les-type chert. Less dominant is the local raw material and only one import is represented by obsidian. Due to this fact, we can prove the self-sufficiency of the settlement from the point of view of raw material. According to technical analysis are prevailing blades and tools in the contrary of manufacturing component. It is noteworthy to mention that the stone industry artefacts differ within each of the archaeological features.

The final interpretation is difficult because of the polycultural character of the site and the lack of the information about the excavation and archaeological documentation, which were conducted in the first half of the 20th century.

The analysis of the chipped stone industry did not provide any revolutionary results in the context of current knowledge about sites with the Moravian Painted Ware Culture in south-western Moravia. The prevailing raw material comes from the Krumlovský les area and was supplemented by local raw material and occasionally by imports. Their percentage differs within the south-western Moravia distribution area because there was an increasing tendency towards imported raw material towards the Moravian valleys and the area around Brno.

The study of the stone industry from other Neolithic components is recommended for further research within the settlement. It should provide more significant and complete information about the economy of the raw material in the area of interest.

PODĚKOVÁNÍ

Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Moravské zemské muzeum (DKR-VO, MK000094862).

LITERATURA

ČAPEK V. (1884): Objevy archeologické na Ivančicku. – Časopis Vlastivědného muzejního spolku v Olomouci, 1: 122–125.

- HÁJEK Z. & ČEREVKOVÁ A. (in press): Osídlení lidem kultury s moravskou malovanou keramikou v Nové Vsi u Oslavan (okres Brno-venkov). – *Studia archaeologica Brunensia*.
- HÁJEK Z., HUMPOLOVÁ A. & ČEREVKOVÁ A. (2014): Polykulturní lokalita Nová Ves u Oslavan. – *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales*, 99(2): 211–225.
- HOUZAR S. (1996): O některých méně známých nalezištích opálů na západní Moravě. – *Minerál*, 4: 247–249.
- INIZAN M. L., REDURON–BALLINGER M., ROCHE H. & TIXIER J. (1999): Technology and Terminology of Knapped Stone. – *Maison de l'archéologie et de l'ethnologie*, Nanterre.
- KONIČKOVÁ Š. (2014): Výskyt a mineralogie zeleného chalcedonu (plazmy) v reziduích moravských serpentinitů (moldanubikum, Český masiv). – *Acta Musei Moraviae, Scientiae geologicae*, 99(2): 3–36.
- KOŠTUŘÍK P. (1978): Neolitické sídliště v poloze „Kopaniny“ u Nové Vsi, okr. Brno-venkov. – *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university E*, 22–23: 77–91.
- KUČA M. (2008): Exploitation of raw materials suitable for chipped stone industry manufacture in the Moravian Painted Ware Culture in the Brno region. – *Přehled výzkumů*, 49: 93–107.
- KUČA M. & BARTÍK J. (2012): Příspěvek k problematice křemičitých hmot a jejich využívání v neolitu na jižní a jihozápadní Moravě. – *Přehled výzkumů*, 53(1): 41–50.
- KUČA M. & MATĚJEC P. (2010): Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). – *Přehled výzkumů*, 51: 306–310.
- KUČA M., PROKEŠ L., ESKAROUSOVÁ L., KOVÁŘ J. J. & NÝVLTOVÁ FIŠÁKOVÁ M. (2016): Testing the proposed relative chronology model for the Moravian Late Neolithic using radiometric dating. – In: KOVÁRNÍK J. (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2014. Centenary of Jaroslav Palliardi's neolithic and aeneolithic relative chronology*. Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, 117–216.
- KUČA M., PŘICHYSTAL A., SCHENK Z., ŠKRDLA P. & VOKÁČ M. (2009): Lithic raw material procurement in Moravian Neolithic: Search for extraregional networks. – *Documenta Praehistorica*, 16: 313–326.
- KUČA M. & ŠKRDLA P. (2006): Bílovice (okr. Uherské Hradiště). – *Přehled výzkumů*, 47: 101.
- KUČA M., VOKÁČ M. & NÝVLTOVÁ FIŠÁKOVÁ M. (2009): Sídlíště kultury s moravskou malovanou keramikou v Šebkovicích a jeho přínos k absolutnímu datování mladého neolitu na Českomoravské vrchovině. – *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales*, 94: 65–88.
- KUČA M., VOKÁČ M. & PROKEŠ L. (2007): Mohelno (okr. Třebíč). – *Přehled výzkumů*, 48: 347.
- LEČBYCHOVÁ O., KUČA M. & VOKÁČ M. (2013): Neolitické sídliště v Popůvkách, okr. Brno-venkov – stav poznání pramenné základny k roku 2005. – *Přehled výzkumů*, 54(1): 27–45.
- OLIVA M. (1990): Štípaná industrie kultury s moravskou malovanou keramikou v jihozápadní části Moravy. – *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales*, 75(1–2): 17–37.
- OLIVA M. (2010): Pravěk hornictví v Krumlovském lese. Vznik a vývoj industriálně-sakrální krajiny na jižní Moravě. – *Moravské zemské muzeum*, Brno.
- PODBORSKÝ V., KAZDOVÁ E., KOŠTUŘÍK P. & WEBER Z. (1977): Numerický kód moravské malované keramiky. – In: PODBORSKÝ V. (ed.): *Problémy deskripce v archeologii*. Univerzita J. E. Purkyně, Brno, 47–209.
- PŘICHYSTAL A. (1994): Zdroje kamenných surovin. – In: SVOBODA J. (ed.): *Paleolit Moravy a Slezska. Dolnověstonické studie 1. Archeologický ústav AV ČR, Brno*, 43–49.
- PŘICHYSTAL A. (2009): Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy. – *Masarykova univerzita*, Brno.
- REIL L. (2014): Plazma – obecný drahý kámen Moravy (část 1). – *Minerál*, 22(4): 366–375.
- ROCHE H. & TIXIER J. (1982): Les accidents de taille. – In: CAHEL D. (ed.): *Tailler! Pourquoi faire: préhistoire et technologie lithique II. Recent progress in microwear studies. Studia Praehistorica Belgica 2*. University of Liège, Liège, 65–76.
- ŠKRDLA P. (2005): The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River. – *Dolnověstonické studie 13. Archeologický ústav AV ČR, Brno*.
- TRAMPOTA F. & KUČA M. (2011): Brno-Žebětín – „Na Drdi“. Neolitická lokalita v kontextu Brněnska. – *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity M*, 14–15 (2009–2010): 88–112.
- VESELÁ B. & HÁJEK Z. (2013): Štípaná kamenná industrie. – In: HÁJEK Z. (ed.): *Hluboké Mašůvky, Znojmo-Novosady – významná sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou na Moravě*.

– [disertační práce, ms. depon. in Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno].

VOKÁČ M. (2003): Suroviny kamenné štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy. – [magisterská diplomová práce, ms. depon. in Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno].

VOKÁČ M. (2004): Suroviny štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy. – *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales*, 89: 167–206.

VOKÁČ M. (2012): Bohušice (okr. Třebíč). – *Přehled výzkumů* 53(1): 125–126.